

Mirsad Hadžikadić:

Vlada je donijela odluku da obustavi sve aktivnosti koje uključuju veliki broj ljudi: sport, kultura, univerziteti, škole, sve. Sve je otkazano. Mali je broj slučajeva, u Republici Srpskoj je možda 7 ili 8 slučajeva, a 2 su slučaja u Federaciji, što je vrlo ograničen broj u poređenju s onim što se dešava u drugim zemljama, ali oni su zatvorili skoro sve jer su vidjeli reakciju ljudi širom svijeta. Nisam vidio ovakvu brzinu reakcije nikad u svom životu, da vlada djeluje tako drastično i tako brzo nakon inicijalne odgode reakcije. Uprkos svijesti o tome kako teško će ovo pogoditi ekonomiju, građani se moraju zaštititi prije svega, naravno. Reakcija na ovaj virus je zapanjujuća i po pitanju nedostatka reakcije na početku i po pitanju intenziteta reakcije sada i mjera koje se poduzimaju. Dakle, mi smo ovdje pogođeni takođe. Ja sam ovdje već neke tri sedmice i trebao bih ići u Sjedinjene Države uskoro, ali nisam siguran hoću li to moći uraditi. Lufthansa takođe razmatra odgađanje letova, i novi propisi su na snazi u BiH. Znam da se univerzitet UNC Charlotte prebacuje na online nastavu. Jedan od mojih predmeta je ionako bio online a drugi je upravo prebačen na online oblik nastave. Konferencija na koju sam trebao ići, Granice analitike (*eng. Analytics Frontiers*) je odgođena ili otkazana, kao i mnogo drugih stvari. Kad posmatram šta se dešavalo ovdje, po pitanju kampanje i politike, interesantno je primijetiti da ovaj virus zaista utiče na sve. Naše ključne aktivnosti su razgovori sa raznim vođama iz raznih opština, koji traže smjernice u vezi strategije za nadolazeće lokalne izbore, od toga ko može biti na listama, kako se kreiraju liste, gdje da obezbijede finansijska sredstva, koja je glavna poruka, kako doseći do ljudi. Već smo imali jedan razgovor, a kad kažem „mi“ mislim na politički savjetodavni odbor, koji ima odgovornost da radi sa lokalnim organima Platforme za progres, kako bi se pripremili za izbore. Takođe imamo kadrovsku komisiju koja im pomaže da pronađu prave ljude. U četvrtak smo imali sjednicu predsjedništva koja je bila nastavak sjednice održane prethodne sedmice. Nismo mogli proći kroz sve tačke dnevnog reda koje smo imali za tu sjednicu, tako da je prethodna sjednica trajala dva sata, a ovo je bio nastavak koji je trajao četiri sata. Ja sam produžio naše uobičajeno vrijeme za te sjednice od dva sata kako bismo završili sve što je bilo na dnevnom redu, jer znam da nas čekaju novi zadaci. Bila je to duga sjednica. Zatim smo u petak išli u Mostar, gdje smo prezentirali rješenje za Mostar. Mostar nije održao izbore vjerovatno već tri ciklusa, ili bi ovo bio treći, tako da svi pokušavaju riješiti kako da se to zapravo učini. To je

teška situacija jer je Mostar podijeljen grad, ali po pitanju postotka stanovništva je veoma raznolik. Mi smo iznijeli svoju preporuku i ona je jako dobro prihvaćena. Neki mediji su pratili taj događaj. Zatim smo se vratili u subotu ujutro, nakon što smo proveli noć u Mostaru. Te subote sam imao jako zanimljiv razgovor sa jednim gospodinom iz Sjedinjenih Američkih Država koji je došao u Bosnu da istraži mogućnosti poboljšanja stvari putem djelovanja neprofitnih organizacija, učešćem i navođenjem ljudi da razgovaraju jedni s drugima i da rade zajedno na pomirenju. Bio je to jako zanimljiv razgovor o tome ko smo mi i šta pokušavamo da uradimo, te šta se dešava u zemlji. U nedjelju nisam imao prijenos uživo jer je bio 8. mart, međunarodni dan žena, a u Bosni noć prije tog praznika firme obično organizuju izlazak uveče i pokušaju da taj dan učine posebnim za ženski dio kolektiva, a ja nisam želio to da ometam pa sam samo odgodio taj prijenos uživo. Imao sam mnoge razgovore sa ljudima koji su u raznim vladinim agencijama i imaju odgovornost za razne stvari. Ljudi nam se sve više obraćaju i voljeli bi da nauče više o tome ko smo mi i šta radimo, koji nam je cilj. Mi elektronsko glasanje vidimo kao ključnu komponentu bilo kakve promjene u Bosni i Hercegovini. Ako smo ozbiljni u vezi uvođenja promjena u ovoj zemlji, elektronsko glasanje mora biti dio toga. Istovremeno imamo izbjeglice koje se sve više pojavljuju u zemlji, tako da zemlja postaje preplavljena. Znam da su mnogi na granici između Turske i Grčke, ali u isto vrijeme oni nađu način da prođu, i mnogi od njih završe u Bosni. Tako da imamo nefunkcionalnu državu, sve više izbjeglica, epidemiju virusa koja ide prema nama, ekonomiju koja će biti i više poljuljana. Čini se da se stvari samo nagomilavaju, takav je život. Znam da su u Sjedinjenim Državama u nekoliko država proglasili vanredno stanje, tako da ni tamo nije sjajno. Takav je život i moramo se nositi s onim što se desi.

Clark Curtis:

Par puta smo razgovarali o sastanku održanom u Mostaru. Reci nam malo više o tome što je tu predstavljeno. Rekao si da je dobro prihvaćeno, ali kakva su bila pitanja i kakav je prijedlog koji ste iznijeli?

Mirsad Hadžikadić:

Naš prijedlog je sljedeći. Mostar je podijeljen na šest regija, a sedma je centralni dio, Stari Grad. Ljudi u suštini glasaju unutar svoje regije odnosno dijela Mostara. Govorimo o gradskom vijeću koje ima 35 članova, od čega su nekih 23 izabrani iz tih definisanih oblasti koje su skoro etnički očišćene, tako da glasate ili za jedne ili za druge, a preostalih 12-tak dolaze sa zajedničke liste za koju svi mogu glasati. Centralni dio nije imao svoje predstavnike, odnosno oni nisu izabirali svoje predstavnike, nego su se mogli samo natjecati za taj ostatak pozicija na gradskom nivou. Mi smo zapravo preporučili da se centralnom dijelu da jedna pozicija, tako da nisu izostavljeni po pitanju predstavljanja u gradskom vijeću. Zatim smo takođe rekli da neće svi imati jednak broj pozicija odnosno da ne bi sve regije trebale imati po tri pozicije, nego da bi gušće naseljene oblasti grada trebale imati veći broj predstavnika. I konačno, rekli smo da nije tačno da ljudi iz jedne oblasti mogu glasati samo za predstavnike iz te oblasti, nego da to treba napraviti tako da bilo ko može glasati za bilo koga. Tako da, čak i ako Mirsad, na primjer, živi u centru grada, on može glasati i za hrvatskog predstavnika iz sjeverozapadnog dijela grada, jer to je moj interes - ti ljudi će upravljati cijelim Mostarom; ne samo svojim malim dijelom, nego cijelim Mostarom. Ja želim biti siguran da nas svi oni predstavljaju dobro, i ja bih volio da mogu izabrati da ne dam svoj glas predstavniku iz svoje oblasti, jer je važnije imati dobre predstavnike. Jedino objašnjenje za to je da svi političari treba da pokušaju da se svide svim stanovnicima Mostara a ne samo onima u svom etnički očišćenom dijelu, u nadi da će to donijeti veći nivo integracije interesa među ljudima Mostara. Nisam čuo nikakve negativne komentare. Ljudi koji su bili prisutni su zapravo rekli da im se to svidjelo. Konačno je jedan od hrabrih političkih subjekata, naročito jedan subjekat koji je mlad kao mi, bio dovoljno hrabar da iznese rješenje vrlo teškog problema kojim se niko nije bavio proteklih 12-tak godina. Zaista interesantno. To nam je takođe pokazalo da bi naše rješenje moglo biti šablon za bavljenje sličnim situacijama širom zemlje. Mostar je značajan jer je još uvijek etnički raznolik grad. On nije etnički očišćen, i takvi bi trebali biti svi gradovi Bosne i Hercegovine, a takvi su i bili kroz historiju - vrlo raznoliki gradovi. Mi smatramo da je to snaga. Ako dozvolite ljudima da ovo iskoriste kao obrazac odnosno kao šablon za uređenje odnosa u drugim gradovima odnosno za uređenje načina upravljanja u drugim gradovima, to bi moglo voditi ka boljoj Bosni. Imaju neke tužbe pred sudom u Strazburu u Evropskoj uniji, koje su zapravo riješene u korist tužitelja. Tužba se u osnovi odnosila na to da su

njihova prava da glasaju i budu izabrani ozbiljno ograničena Ustavom Bosne i Hercegovine, jer ljudi koji se recimo izjašnjavaju kao Jevreji ne mogu biti član Predsjedništva, kao ni Romi ili oni koji se izjašnjavaju kao Bosanci, jer su ta mjesta rezervisana samo za predstavnike Bošnjaka, Srba i Hrvata. Rješenje koje smo mi predložili za Mostar se bavi i ovim problemom. U suštini mi ne kažemo ko mora da bude tu, jer bilo ko tu može biti, ako je osoba na glasačkom listiću i ljudi glasaju za tu osobu kao predstavnika te regije. Vidjet ćemo dokle će ovo otići. Naravno, kao što sam mnogo puta već rekao, mediji u Bosni i Hercegovini su pod direktnim uticajem političkih stranaka u Bosni i Hercegovini. Oni rijetko rade u interesu građana jer jednostavno moraju da udovolje svojim šefovima, koji su visoki zvaničnici političkih stranaka. Zbog toga naša vijest odnosno naše rješenje nije uočljivo objavljeno na vijestima u udarnom terminu ili na bilo koji drugi način. Neki portali su izvijestili o tome, ali ne svi, a portali ovdje su važniji od tradicionalnih medija. Bili smo jako zadovoljni prisustvom ljudi, sala je bila puna. Nas četvero smo predstavili razne aspekte rješenja. Ja sam govorio posljednji, ali uglavnom o Platformi za progres općenito i svrsishodno o prezentaciji i našem prijedlogu rješenja za Mostar, odnosno samo sam ga stavio u kontekst naših ključnih načela. Većina pitanja je nekako na kraju ipak upućena meni, prosto zato što ljudi žele da znaju šta se dešava sa Platformom za progres, kako rastemo i koji su naši planovi za budućnost. Međutim, posjećenost je bila vrlo dobra, mnogo informacija je razmijenjeno, dato je mnogo dobrih komentara o onome što smo imali da kažemo, i nadam se da će ovo predstaviti obrazac za nas po kojem ćemo nastaviti dalje. Još jedna stvar koji je važno spomenuti u vezi Mostara je da su mladi iz Mostara koji su naši članovi odnosno članovi Platforme za progres kreirali aplikaciju za iPad i iPhone, androide i pametne telefone koja omogućava građanima da glasaju o temama koje smatraju značajnima. Oni mogu glasati a zatim smjesta vidjeti tabelarno predstavljene rezultate glasanja. Ovo je samo dio naših napora da podižemo svijest o značaju elektronskog glasanja. Povezali smo to sa potrebama svake lokalne zajednice i nadam se da ćemo taj napor generalizovati tako da je primjenjiv u bilo kojoj opštini u Bosni i Hercegovini i tražit ćemo od naših članova da idu okolo i pitaju ljude koji su stvarni problemi o kojima su oni zabrinuti s jedne strane, a onda da demonstriraju lakoću i koristi elektronskog glasanja.

Clark Curtis:

Želio bih još malo razgovarati o elektronskom glasanju, ali, po pitanju prijedloga za Mostar, kako se kretanje prema nečemu takvome usvaja? Da li je to na lokalnom nivou ili mora poteći sa viših nivoa? Kako to funkcioniše?

Mirsad Hadžikadić:

U Mostaru imaju dvije ključne stranke, i obje su nacionalne stranke odnosno stranke koje predstavljaju nacionalne interese. One zapravo rade na vlastitom rješenju, i to se dešava više od deset godina. One jednostavno ne žele izbore. Njima je u redu to što dijele vlast, i one to žele zadržati zauvijek. One ne žele da se izbori održe. Dakle tu nema nikakvih očekivanja. Jedina nada koju vidimo je u rukama međunarodne zajednice, da u suštini nametnu pritisak na lokalne snage tj. na političke vođe. Stoga mi planiramo posjetiti 6-8 ambasada i razgovarati sa ambasadorima, objasniti im naše rješenje i po čemu je drugačije, šta ono obećava da učini i zašto smatramo da je važno. Tako ćemo vidjeti da li oni razumiju to što mi predlažemo i šta nam oni nude kao put naprijed. Ako njih uspješno ubijedimo, nadamo se da će ono barem biti na stolu kao jedno od rješenja kad one dvije nacionalne stranke sjednu da razgovaraju. Takođe intenzivno elektronski promoviramo značaj Mostara i rješenja situacije u Mostaru kao ključnog elementa rješenja situacije u Bosni i Hercegovini, a naša situacija je jednostavno da smo podijeljeni i da postoje snage koje pokušavaju da rastrgaju zemlju koliko god mogu, nadajući se da će sve to dovesti do tačke pucanja u nekom trenutku. Dakle, mora se proglasiti, odnosno Centralna izborna komisija mora proglasiti izbore u cijeloj Bosni i Hercegovini, uključujući Mostar. Oni se moraju pobrinuti da je Mostar spreman da ponovo održi izbore, ali Centralna komisija mora i proglasiti izbore. Oni su ti koji objavljuju da će se održati izbori, gdje će se održati i kad će se održati. Kao i svaki drugi organ, i Centralna izborna komisija je partizan. Njihovi uposlenici su članovi ili simpatizeri raznih političkih stranaka, a to se odražava na to šta se može uraditi i dokle se s nečim može ići, ako se uopšte može uraditi. Nadamo se da će oni takođe proglasiti da će se održati izbori u Mostaru u isto vrijeme kad i u ostatku zemlje. Postoje neke indikacije da će oni to pokušati i da su zaista voljni to da urade, ali da neće biti održano u isto vrijeme kad i u drugim opštinama, nego nekada kasnije, iduće godine. Ako se to radi samo zato što je potrebno više

vremena za pripreme, onda u redu. Međutim, ako je to samo taktika odgađanja mogućnosti izbora u Mostaru, onda je to opasan prijedlog. Vidjet ćemo šta će se zapravo dogoditi.

Clark Curtis:

Dakle konačnu odluku suštinski ne može donijeti lokalna opština. Oni mogu podržati ideju, ali ona još uvijek mora biti odobrena na višem nivou, kako bi se glasanje obavilo odnosno izbori održali na način koji vi predlažete.

Mirsad Hadžikadić:

Da. Centralna izborna komisija je organ koji zapravo proglašuje izbore i koji je odgovoran za vjerodostojnost i čistoću tih izbora. U prošlosti je Mostar prkosio pozivu na izbore tvrdeći da nema političkog konsenzusa o tome kako organizovati izbore. Znači, lako je reći da se ode u glasačku kabinu i glasa. Teži dio se odnosi na to ko je na glasačkom listiću, kako glasački listić izgleda, za šta uopšte glasamo, ko glasa za koga, ko ima pravo da glasa za koga. Blaži oblik ovog je manipulacija glasačkim oblastima u Sjedinjenim Državama, gdje se zapravo promijene geografski oblici glasačkih oblasti kako bi se dobila demokratska većina ili republikanska većina u njima. Na taj način se u suštini zna ishod izbora. Znači hoće li pobijediti demokrate ili republikanci. Ne morate neophodno znati ko će ta osoba biti, ali znate na primjer da će to biti republikanac. Ista stvar se pokušava uraditi ovdje, osim što se ovdje to pokušava napraviti još mnogo predodređenijim i predvidljivijim. Oni zapravo žele da znaju ne samo da će pobijediti Bošnjak ili Hrvat, nego i iz koje tačno stranke će pobijediti Hrvat ili Bošnjak. Oni žele znati tačnu stranku koja će pobijediti od, koliko, 142 stranke u Bosni i Hercegovini. Oni žele da od svih tih 142 stranke tri budu korisnice svih glasova, a to su upravo tri nacionalne stranke koje su na vlasti već duže vrijeme. One pomažu jedne drugima. One koriste izazivanje straha od drugih naroda kao svoju strategiju – da se drži svako svojih, da vas nije briga za druge, iako se tako cijepa tkivo društva. Mostar je vrlo važan, to je ključ Bosne. To je skoro srce Bosne i Hercegovine, prosto jer je oduvijek imao vrlo snažno prisustvo sve tri etničke grupe, plus ostali. Srbi su sada u velikoj manjini, a Hrvata i Bošnjaka je otprilike podjednak broj, ali su jasno odvojeni po pitanju toga gdje žive. Dakle, imamo slučaj jednog grada koji je bio vitalan, gdje je

živjela kultura, gdje je humor bio najznačajnija osobina ljudi, i nikad nisam ni zamislio mogućnost da jedan takav kosmopolitski grad otvorenog uma postane mjesto gdje bi fašistička ideologija mogla zavladata jednog dana, da to postane grad sa dvije a ponekad i tri škole pod jednim krovom, i vrlo vrlo podijeljen grad. To se treba riješiti. Ako Bosna želi da bude zaista uspješna, mislim da je Mostar jedna od ključnih oblasti koja se mora riješiti prije nego što vidimo puni oporavak Bosne i Hercegovine kao države gdje vladaju pristojnost i ljudska prava.

Clark Curtis:

Mnogo smo razgovarali o elektronskom glasanju i njegovom značaju. Kako se širite, čini se da će brojnost i moć ići u korist po pitanju toga da se i to uvede. Nailaziš li na trakcije dok to predstavljaš? Znamo kome to ne ide u korist, ali da li se ostali zalažu da se to uradi?

Mirsad Hadžikadić:

Da se zalažu za naše rješenje?

Clark Curtis:

Da se zalažu za elektronsko glasanje.

Mirsad Hadžikadić:

Aha, za elektronsko glasanje. Da, vidimo trakcije. Postoje i druge političke stranke koje su predlagale elektronsko glasanje u određenom trenutku, ali niko nije govorio o tome tako snažno i tako učestalo kao što smo mi. Mislim da se sve stranke osim one tri nacionalne koje su na vlasti već dugo vremena zalažu za elektronsko glasanje. Ove tri nisu jer znaju kako da krađu glasove na izborima, i one to i rade. Zato bi željele da zadrže to pravo i tu sposobnost. Postaju sve više i više nagrizajuće, krađu sve veći i veći procenat glasova, do tačke kad postanu tako sofisticirani da je teško uhvatiti to na način koji pruža argument za one koji posmatraju i koji bi tražili od Centralne izborne komisije da se glasovi ponovo prebroje ili da se održe novi izbori ili bilo šta. Dakle, oni će se definitivno boriti protiv ovoga. To će biti pod lažnim izgovorima – neće oni reći da je to zato što nije dobro za njih, nego će pitati a šta je sa ljudima u ruralnim oblastima, jer neki

od njih nemaju čak ni struju, pa nemaju internet, to će tvrditi. Zaista nije tako. Skoro svako u Bosni ima pametni telefon, a mreže pokrivaju cijelu državu. Ali, oni će to iskoristiti kao argument jer znaju to, a ljudi na zapadu su osjetljivi na pitanja pristupa i kvaliteta pristupa bilo čemu, uključujući pristup mogućnosti glasanja, i oni bi mogli to smatrati validnim argumentom, mada to nije. Jednostavno nije. Ljudi na vlasti jednostavno nemaju mjere ni u čemu, spremni su upotrijebiti bilo šta samo da ostanu na vlasti. Ja to znam. Naši međunarodni partneri su svjesni toga. Siguran sam da oni znaju stvarno stanje sa brojem glasova, ali niko neće da se direktno suprostavi tim trema velikim strankama, jer one tvrde da predstavljaju tri etničke grupe, tako da moraju biti dio svakog i bilo kakvog rješenja za Bosnu i Hercegovinu, što definitivno nije tačno. Njihovo vrijeme je prošlo pa oni bude prošlost svaki put kad ljudi žele da govore o budućnosti. I jednostavno kažu: „Sjećate li se ko vas je branio u prošlosti? Mi vam trebamo i danas i mi vam trebamo i sutra.“ To je komično.

Clark Curtis:

Samo još jedno pitanje ako može. Kad smo tek počeli razgovarati, dotakao si se teme korona virusa ali i neizbježne krize sa izbjeglicama koje pristižu iz Turske. Prošle sedmice smo malo govorili o tome šta Platforma može ili ne može reći o tome. Čini se da će situacija da eskalira na oba fronta, jeste li obavezani da date barem neku izjavu u vezi te situacije?

Mirsad Hadžikadić:

Pa, ne još, prosto zato što ne želim da me dožive kao populistu odnosno nekog ko govori stvari da bi umirio ljude i dao im ono što žele. Mi ne snosimo odgovornost za to jer nismo na vlasti, ne upravljamo budžetom, ne definišemo prioritete, i ja mislim da se o tome radi. Radi se o novcu. Znam da ne branimo svoje granice učinkovito i da smo disfunkcionalna država, ali imamo novca. Bosna nije siromašna zemlja. Mi moramo da hranimo administraciju koja zapravo predstavlja 50% svih uposlenika. Oni rade ili u administraciji odnosno vladi, ili u preduzećima koja su u vlasništvu vlade. Mi moramo nahraniti to čudovište, to je 50% uposlenih koji su plaćeni ili iz poreza ili iz prihoda preduzeća koja su u vlasništvu vlade. Zato je teško povjerovati da možemo donijeti ikakva smisljena rješenja za sto po pitanju izbjeglica osim ako u potpunosti razumijemo i

znamo budžet, tako da možemo reći: „Slušajte, mislim da trebamo izdvojiti toliko i toliko da izgradimo objekte za izbjeglice, da ih izvedemo iz gradova, ali na sigurne i zaštićene oblasti gdje će zapravo sjediti i čekati da se odluči da li će im se dozvoliti da produže prema Njemačkoj kuda i žele ići, ili neće.“ Jedino rješenje je zaista da se pobrinemo za te ljude a da istovremeno zaštitimo i svoje građane. Dakle, govorimo o novcu, a ne zna se koliko oni zapravo troše i da li se može trošiti na neki drugačiji način. Dakle, nismo javno dali nikakve izjave. Samo se nadamo da će ovaj pritisak novog talasa izbjeglica koje dolaze iz Turske nekako učiniti da ljudi postanu svjesni veličine i težine ovog zadatka i izazova, te da su potrebni svi napori i resursi jedne zemlje, kao i volja da se doprinese rješavanju problema a ne samo da se zaštite vlastiti interesi. Do sad sam odbijao i još uvijek odbijam da dam bilo kakve izjave, prosto zato što bih volio da znam budžet i kako se novac troši prije nego bih rekao da mislim da se treba izdvojiti određena svota, izgraditi kampovi za izbjeglice u kojima mogu pristojno živjeti, i pobrinuti se da ne utičemo negativno na potrebe ostalih građana u isto vrijeme tako što smo taj novac prenijeli iz jednog džepa u drugi. Toliko je korupcije u ovoj zemlji da je teško povjerovati da, ako bismo samo mogli nekako imati kontrolu nad tim problemom - problemom zvani korupcija, shvatili bismo da je toliko rasipanja u sistemu da, ako bismo to riješili bilo bi dovoljno novca da se istovremeno pomogne i izbjeglicama i našim građanima. Trošimo vrijeme, frustriramo svoje građane, frustriramo izbjeglice, niko nije zadovoljan ovom situacijom. Niko ne poduzima mnogo šta da se problem zaista riješi. Ja vjerujem da novac nije problem jer ga ima dovoljno, nego je problem što ti političari na svim nivoima vlasti stavljaju dobar komad toga u svoje džepove, što društvo ostavlja nespremno za brojne izazove koji idu prema nama.

Clark Curtis:

S tim ću ti poželjeti da budeš dobro i sigurno, i hvala ti za tvoje vrijeme kao i uvijek.

Mirsad Hadžikadić:

Hvala tebi.